

– Stort utbrudd av RSV-infeksjon

Småbarnsforeldre bør være oppmerksom på at sesongens RS-virus er anmarsj, og at det ligger til rette for et relativt stort utbrudd.

Respiratorisk syncytialt virus (RS-virus) er en hyppig årsak til nedre luftveisinfeksjoner hos spedbarn og små barn. Symptomene er i første omgang hoste og feber. Etter hvert kan barnet bli så tett at symptomene minner om astmaanfall, og det kan også få ørebetennelse, skriver Folkehelseinstituttet.

De minste barna har størst risiko for alvorlig infeksjon, og bør tas med til lege dersom de har feber og alvorlige problemer med å puste. Hos større barn og hos voksne arter infeksjonen seg mer som en forkjølelse. RS-virus er vanlig i de nordiske landene, og kommer som regel i store og små utbrudd annethvert år. I år ser det altså ut til at et stort utbrudd vil komme tidlig i vintersesongen.

Les hele saken: www.tidsskriftet.no/9992

Läkartidningen er blitt medlemsblad

Fra 1. januar 2006 er også svenske *Läkartidningen* et medlemsblad, i likhet med Tidsskriftet, og inngår som en del av medlemskapet i Sveriges Läkarförbund. Dermed vil de fleste svenske leger få tidsskriftet automatisk tilsendt, mens pensjonister, studenter og andre interesserte kan tegne abonnement. For de yrkesaktive legene innebærer det en økt medlemsavgift på 500 kroner i året.

Avgjørelsen om å gjøre *Läkartidningen* til et medlemsblad ble tatt i mai 2005. Noe av årsaken er at det har vært en nedgang i antall abonnenter, til tross for at mer enn 80 % av legene oppgir at de leser bladet regelmessig.

Det svenske legetidsskriftet, som fylte 100 år i fjor, har et opplag på 26 300 og rundt 116 000 lesere per nummer, men planlegger å øke opplaget til 40 000. I september 2005 ble Jonas Hultkvist ansatt som ny sjefredaktør, etter Kristina Räf. Han har planene klare for fremtiden.

– Tidsskriftet skal fremdeles være landets ledende tidsskrift for medisinsk vitenskap. Men vi skal også skildre livet som lege – etisk, moralsk, karrieremessig og ikke minst i et lederperspektiv. Og vi vil være det åpenbare debattorganet i medisinske og helsepolitiske spørsmål, skriver Hultkvist.

Les hele saken: www.tidsskriftet.no/9982

Gav redaktøren sparken

Redaktøren i det islandske legetidsskriftet, Vilhjálmur Rafnsson, er sagt opp fra stillingen sin fordi han valgte å publisere et kritisk leserbrev. Avskjedigelsen vekker oppsikt i fagmiljøet.

Rafnsson fikk sparken fra *Læknaþlaðið* i slutten av november, etter 12 år i redaktørstolen. Bakgrunnen for oppsigelsen er trolig et noe uvanlig leserbrev, publisert i *Læknaþlaðið* i september i år, under tittelen Keiserens nye klær (1). Her kritiserer en allmennlege Landspítali universitetssykehus for å ha latt direktøren i det islandske selskapet deCode Genetics, Kári Stefánsson, arbeide som lege der i en uke i fjor sommer. Forfatteren, Jóhan Tómasson, mener det vitnet om manglende dømmekraft å ansette nevrologen Stefánsson, fordi han ikke har praktisert klinisk medisin på over ti år. I leserbrevet heter det blant annet at Stefánsson fikk sin legelisisens i 1977, på den betingelsen at han skulle fullføre distrikturnustjenesten så snart som mulig. Han har ifølge forfatteren ikke arbeidet som lege på Island siden 1977, og de siste ti årene har han kun arbeidet som forsker.

Stefánsson er en meget omtalt mann på Island. Da han startet deCode Genetics og etablerte en database med helseopplysninger om islendingene, satte det i gang en heftig og flere år lang etisk debatt på sagaøya. Både den islandske legeföreningen og World Medical Association protesterte mot databasen (2).

– Over streken

Leserbrevet i legetidsskriftet falt ikke i god jord hos Stefánsson, som engasjerte advokat.

– Tómasson har skrevet flere leserbrev om meg i islandske aviser. Det har jeg ingen problemer med. Men når det publiseres i et seriøst fagtidsskrift som legetidsskriftet blir det noe helt annet, sier Stefánsson til Tidsskriftet. Han forteller at han tok på seg å jobbe en uke ved Landspítali fordi en kollega bad ham om det.

*Kári Stefánsson reagerte kraftig på leserbrevet som ble publisert i *Læknaþlaðið*. Foto Ulf Hellström, *Aftenposten*/SCANPIX*

– Det var bemanningsproblemer i sommerferien, og jeg har lang erfaring innen mitt felt. Jeg sa ja på betingelse av at jeg kunne reise til USA en av dagene på forretningsreise, forteller han.

Krever at artikkelen trekkes

Stefánsson krevde svar fra redaksjonskomiteen i *Læknaþlaðið* på hvorvidt de mente det var en feiltakelse å publisere leserbrevet, og om det burde trekkes tilbake fra nettversjonen. Etter det Tidsskriftet kjenner til var ikke redaksjonskomiteen involvert i avgjørelsen om å trykke leserbrevet, og de var uenig i at det ble godkjent. Redaktør Rafnsson tok beslutningen på egen hånd, etter uten hell å ha forsøkt å få forfatteren til å endre brevet til en «noe mer akseptabel form». Komiteen foreslo å innrømme at publiseringen var en feiltakelse, gi en beklagelse til Stefánsson og fjerne artikkelen fra tidsskriftets nettversjon. Redaktør Vilhjálmur Rafnsson var imot dette, og påpekte at forfatteren selv ifølge islandsk lov er ansvarlig for innholdet.

I tillegg til en innrømmelse og en unnskyldning fra redaksjonen, krevde Stefánsson at også tidsskriftets eiere, det vil si den islandske legeföreningen og legeföreningen i Reykjavik, skulle publisere en beklagelse over at artikkelen kom på trykk. Dersom det ikke var mulig å oppfylle disse kravene, het det i brevet fra Stefánssons advokat at det eneste rette var å la redaktøren frate sin stilling. Stefánsson meldte også redaktøren inn for legeföreningens etiske komité. Legeföreningen nektet først å etterkomme kravene.

– Legeföreningens styre avsto alle krav om å gripe inn overfor tidsskriftets redaktør, siden det ville være i strid med resolusjonen til Vancouver-gruppen, sier president i den islandske legeföreningen, Sigurbjörn Sveinsson, til Tidsskriftet.

Rafnsson får sparken

I slutten av november bestemte hele redaksjonskomiteen seg for å trekke seg fra sine stillinger. Fire av de fem skal ha samarbeidet med deCode og Stefánsson i ulike forskningsprosjekter. De trakk seg trolig i protest mot at leserbrevet ble publisert. Styret i legeföreningen nedsatte en ad hoc komité, som i november anbefalte styret å stryke to setninger fra artikkelen på nett, og gi en beklagelse til Stefánsson for at disse ble publisert. I de to setningene hevdet det at Stefánsson kun har en begrenset medisinsk lisens, utgitt provisorisk i 1977,

Vilhjálmur Rafnsson sier det var et sjokk å bli sparket som redaktør. Foto Privat

og at andre tillatelser han har fått gjennom de islandske helsemyndighetene dermed trolig er ulovlige. Legeforeningen og redaktøren var uenige i hvorvidt disse opplysningene var korrekte.

Legeforeningen fulgte anbefalingene fra komiteen. 25. november 2005 fikk Vilhjálmur Rafnsson en telefon fra Sigurbjörn Sveinsson, hvor han ble informert om at styret hadde vedtatt å avskjedige ham. En avgjørelse Rafnsson slett ikke hadde ventet.

– Det er selvfølgelig et sjokk å bli sparket fra en jobb jeg har gitt så mye for gjennom flere år, særlig fordi jeg mener jeg ikke har gjort noe galt. Jeg føler meg som et offer for en urettferdig beslutning fra eiersiden. Samtidig sitter jeg igjen med en merkelig skamfølelse fordi jeg har jobbet for eiere som kan behandle meg på denne måten. Jeg er redd jeg etter hvert bare vil være bitter, sier Rafnsson til Tidsskriftet.

Han mener dette er et alvorlig brudd på den redaksjonelle friheten. Beslutningen om å fjerne de to setningene mener han har paralleller til gamle Sovjetunionen, da folk ble bedt om å rive ut bestemte sider fra et leksikon, og lime inn nye. Men den tidligere redaktøren ville ikke gjort noe annerledes i dag.

– Jeg fikk aldri muligheten til å be om unnskyldning, eller svare på om publiseringen var en feiltakelse. Men det er trolig fordi de visste at jeg ikke kom til å beklage, sier Rafnsson.

Sjokkert kollega

Den norske legen Linn Getz arbeider som bedriftslege ved Landspitali. Også hun er sjokkert over at Rafnsson ble bedt om å gå av. Hun er enig i at leserbrevet var noe spesielt, men resultatet rister hun på hodet av.

– Innlegget var av en uvanlig sjanger som jeg personlig undret meg over da det kom på trykk. Redaktørens oppsigelse er imidlertid et tragisk og for meg totalt urimelig utfall, sett i lys av sakens innhold, sier Getz til Tidsskriftet.

Ifølge president Sigurbjörn Sveinsson mente styret det var det beste for tidsskriftet at redaktøren ble byttet ut. Foto Privat

Vilhjálmur Rafnsson forteller at han ikke har fått noen annen begrunnelse for avskjedigelsen enn at «det var enighet om å utnevne en ny redaksjonskomité og å avskjedige sjefredaktøren». Legeforeningens president, sier det slik:

– Styret i legeforeningen konkluderte med at den nåværende sjefredaktøren ikke lenger skulle være en del av redaksjonskomiteen. Dette var en demokratisk avgjørelse, tatt av en stort antall leger. De mente det etter omstendighetene var til det beste for tidsskriftet. Det som var klart var at redaksjonskomiteen ikke lenger fungerte, og at årsaken til dette var tillitsbrudd. Det ble nominert nye kandidater til stillingene, og Johannes Björnsson er i dag ny sjefredaktør i *Læknablaðið*, forteller Sveinsson. Han understreker at Rafnsson har gjort en svært god jobb som redaktør opp gjennom årene.

– *Læknablaðið* er et utmerket tidsskrift som legene er stolte av. Vi vil på vegne av legene takke Vilhjálmur Rafnsson for hans oppofrende arbeid, sier Sveinsson.

Vilhjálmur Rafnsson har ikke helt bestemt seg for hva han vil gjøre, men sier han vurderer å kreve erstatning fra legeforeningen. Han er uansett ikke arbeidsledig, for redaktørjobben hadde han i tillegg til en stilling som professor i samfunnsmedisin ved Islands Universitet. Den jobben har han fremdeles.

Først publisert på www.tidsskriftet.no 22.12. 2005

Eline Feiring

eline.feiring@legeforeningen.no
Tidsskriftet

Litteratur

1. Tómasson J. Nýi sloppur keisarans. *Læknablaðið* 2005; 91: 692.
2. Halvorsen P. Vikingarv på vidvanke? *Tidsskr Nor Lægeforen* 2000; 120: 1808–10.

Første nyttårsdag tar flest liv

Jul og nyttår er tydeligvis en helsefarlig periode. I Nord-England dør det flere personer i disse dagene enn ellers i året. En britisk studie, publisert i *European Journal of Epidemiology*, inkluderte 470 000 briter og 88 500 dødsfall over en periode på 15 år (1986–2000).

Dødeligheten økte fra tidlig i desember og frem mot jul, for så å gjøre et kraftig hopp rundt nyttårsaftnen og dale ned igjen ut over januar. I gjennomsnitt døde 341 mennesker 1. januar, mens gjennomsnittlig antall dødsfall per dag for hele året var 243. Den kraftige økningen ble i de fleste tilfellene knyttet til sykdommer i luftveiene og hjerte- og karsystemet. I påskeuken var det ingen liknende økning i antall dødsfall. Aller lavest var dødsraten i august.

Det er usikkert hva som er årsaken til at så mange sovner inn akkurat i denne perioden. Forfatteren mener økt forekomst av sykdom i luftveiene på denne tiden, at folk venter lenger med å søke hjelp, samt lavere bemanning i helsevesenet kan være noe av forklaringen. Blant annet er nyttår midt i influensasæsonen, i tillegg til at folk gjerne samles i juleuken og derfor smitter hverandre.

Les hele saken: www.tidsskriftet.no/9973

Fysisk aktivitet hos 50-åringer

Fysisk aktivitet hos middelaldrende kvinner og menn forlenger livet og utsetter debut av diabetes mellitus, viser en ny studie publisert i *Diabetes Care*. Forskere har brukt data fra Framingham Heart Study, hvor 5 200 amerikanere ble fulgt over 46 år.

Resultatene viste at kvinner og menn som ikke hadde diabetes ved 50 års alder, og som var moderat eller svært fysisk aktive, kunne forvente å leve 2–4 år lenger enn personer i samme alder som ikke var fysisk aktive. Fysisk aktive personer kunne dessuten utsette diabetesdebuten med 2–4 år.

De fysisk aktive som utviklet type 2-diabetes derimot, levde ikke i gjennomsnitt lenger enn de fysisk inaktive med diabetes. Gjennomsnittsalder ved diagnosetidspunkt var 75–80 år.

Overlege Jøran Hjelmæsæth ved Klinikk medisin ved Sykehuset i Vestfold, mener det var et overraskende funn at fysisk aktive som fikk diabetes ikke hadde lenger levetid etter diabetesdiagnose enn fysisk inaktive.

– Dette funnet bør bekreftes eller avkrefte i fremtidige studier, sier Hjelmæsæth til Tidsskriftet.

Les hele saken: www.tidsskriftet.no/10032